

JOSIP BROZ TITO ÖSSZEGYŰJTÖTT MŰVEI, 6.

Összegyűjtött műveinek VI. kötete Titónak az 1940. októberétől 1941 áprilisáig, vagyis a Jugoszlávia elleni fasiszta agresszióig íródott munkáit tartalmazza. A Jugoszláv Kommunista Párt konszolidációjának egyik igen fontos szervezeti megnyilvánulása az V. országos értekezlet, amelyet 1940. október 19—23-ig tartottak meg Dubravában (akkor Zágráb melletti település, ma zágrábi városrész). A kötetbe foglalt munkák jó része is az V. országos értekezletre vonatkozik. A kötetben megtalálhatjuk még a szerző 28 más tartalmú munkáját is, majd a függelékben 8 dokumentumot, közöttük három jegyzetet Tito beszédeiről, a Komintern Végrehajtó Bizottságának határozatát, illetve a Titónak küldött válaszát, valamint Georgi Dimitrovnak, a Komintern főtitkárának Titóhoz (Valterhoz) küldött két táviratát és még néhány más dokumentumot.

Legterjedelmesebb Titónak a JKP 1940. évi V. értekezletére készült jelentése a szervezeti kérdésekről. Ez egyben a szerző legátfogóbb háború előtti munkája. A referátum bevezető része mélyreható ismertetése, elemzése az európai politikai helyzetnek, s egyben az európai népekre leselkedő közvetlen veszélynek a totalitáris rendszerű tengelyhatalmak részéről, amelyek az országos pártértekezlet megtartásának idején az európai államok egész sora ellen már agressziót követtek el. A jugoszláv külpolitika és a Cvetković—Maček-kormány egész belpolitikai és külpolitikai koncepciója is beható elemzés és bírálat tárgyát képezte, mivel a kormány a jugoszláv népek akarata ellenére is behódolt a fasizmusnak, s az országot is erre készítette. A kis népek, s így Jugoszlávia függetlenségének a megvédése zálogául a szerző a Szovjetuniót emlegette. Természetesen a beszámoló nagy része a Jugoszláv Kommunista Pártnak a IV. kongresszusától (1928. november) az V. országos értekezletéig eltelt időszakot öleli fel. A konszolidálódás időszaka ez, amely lehetővé tette az országos értekezlet megtartását; a belső frakciózás és az elvtelen személyi küzdelem időszaka, amely főleg a pártvezetés csúcaiban bonta-

kozott ki. Ugyanakkor legalább ilyen veszélyes volt a párt soraiban elharapódzott szektásság is, amely elszigetelte a pártszervezeteket, s megakadályozta, hogy a párt a munkásosztály és a hazánkban élő özszes nemzetek és nemzetiségek élcsapatává váljon. Természetesen a gyengeségek leküzdését a szerző a párt új szervezeti felépítésében, a központi vezetés és általában az összes pártszervezet erőfeszítéseiben látta.

Az 1937-től az V. országos értekezletig megtett út sem volt mentes a hibáktól és fogyatékoktól. Tito beszámolójában figyelmeztetett is, hogy mindezekért nem lehet a régi pártvezetőséget okolni. Ezek a fogyatékok — ahogyan a referátum elemezte — a Munkáspárt megalakítására tett erőfeszítések jellegében is néhol kifejezésre jutottak, mert hazánk egyes részein a vezetők nem voltak képesek a frakciózást leküzdni, s a pártot saját kicsinyes céljaira igyekeztek kihasználni. Tito referátumában kitért az 1940-ben elterjesztett és a katonaság leszerelését célzó jelszó káros voltára is, mert azzal a veszéllyel járt, hogy alássa a párt tekintélyét a néptömegek előtt. Mivel nem maradhatott teljesen hatástalan az osztályellenség propagandája, hogy a JKP ezzel a módszerrel az ország védelmi erejét akarja aláásni és a hódítók munkáját megkönnyíteni.

A jelentésben egyébként külön rész foglalkozott a tartományi pártszervezetek újjászervezésével. A JKP Központi Bizottságának hibái és mulasztásai ugyancsak belekerültek. Bírálattal érte a Központi Bizottságot, mert „nem szentelt kellő figyelmet és nem nyújtott elegendő politikai és szervezeti segítséget a boszniai-hercegovinai pártszervezeteknek”.

Tito nem feledkezett meg arról sem, hogy nem fordítottak kellő figyelmet a pártirodalomra, s annak a nemzetiségi nyelveken való megjelenésére. A jelentés egyébként ismerteti a vajdasági pártszervezetek tevékenységét és a párttagok létszámát is.

A referátum egyik központi kérdése a pártkáderek képzése és iskoláztatása, valamint a pártvezetőségek struktúrája és a párttagok példás magánélete.

Jelentésében Tito megkülönböztetett figyelmet fordított az ifjúság szervezésére is. Véleménye szerint ugyanis a Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetség az antifasiszta ifjúsági tömegmozgalom magva és az új párttagság „kútforrása” volt. A nők bevonását a pártszervezetekbe ugyancsak a soron levő feladatok között tüntette fel.

A kötetben megtalálhatjuk a Jugoszláv Kommunista Párt V. értekezletének határozatát is, amelybe ugyancsak belekerültek Tito alapvető elképzelései, s lényegében az ő jelentése, valamint Edvard Kardelj politikai helyzetjelentése alapján készült, természetesen a többi beszámolóban elhangzott lényeges mozzanatok figyelembevételével.

A kötetben első ízben jelennek meg egyes szövegek Tito és Komintern kapcsolatáról. Megtalálhatjuk például Tito Dimitrovhoz és Sztálinhoz küldött táviratait. Ezek közül kétségtelenül a Dimitrovhoz küldött első táviratának van vagy jelentősége, amelyben tájékoztatja a Komintern

vezetőségét az országos értekezlet sikeres megtartásáról és befejezéséről. Az új Központi Bizottság tagjainak és tagjelöltjeinek ismertetése lehetővé teszi, ha némi fenntartással is, hogy megközelítőleg név szerint is megállapítsuk az V. országos értekezleten a JKP Központi Bizottságának tagjaivá és tagjelöltjeivé választották névsorát.

A párt szervezeti megerősítését és az élcsapat szerepére való felkészítést szorgalmazta Titónak az V. pártértekezlet után készült néhány cikke is, s ezek ugyancsak helyet kaptak a kötetben. Ez a kérdéskomplexum a témája A pártról című előadásnak is, amely a JKP Központi Bizottságának pártiskolájában hangzott el (1941 februárjában és márciusában).

A JKP tagjainak ebben az időszakban legfontosabb feladata az általános nemzetközi helyzet alapos felmérése és marxista elemzése.

Mivel a fasiszta térhódítás egyre jobban veszélyeztette népeink függetlenségét, így Titót is állandóan ez a kérdés foglalkoztatta. Nemcsak az V. országos értekezletre készült beszámolójában utalt rá, hanem a JKP KB felhívásaiban, közleményeiben is, amelyeket ő fogalmazott meg és egyes fontosabb események alkalmával terjesztettek elő. Ezekben a munkákban is teljes mértékben kifejezésre jutnak a demokratizálási és az egyenrangúsági törekvések, külpolitikai síkon pedig a Szovjetunióval való szövetség szorgalmazása. Nyomatékosan figyelmeztet, hogy az ország összes antifasiszta demokratikus és hazafias erőinek minél szorosabb összefogására van szükség a közelgő fasiszta veszéllyel szemben. Ezek a követelések dominálnak a JKP KB V. számú közleményében is, amelyet ugyancsak Tito fogalmazott meg.

Külön történelmi értéke van az 1941. március 27-e után kiadott Jugoszlávia népei című felhívásnak, amelyben megfogalmazta az antifasiszta és demokratikus erők szerepét és feladatait, hogy az esetleges agresszió elleni harc minél eredményesebb legyen. Ennél még nagyobb jelentőségű az 1941. április 15-én keltezett felhívás, amely a megszállt ország népeit a harc folytatására szólítja.

Titónak ebben a kötetében közzétett munkái is sokat foglalkoznak a szakszervezeti kérdéssel. Állandóan a szakszervezeti mozgalom egységét sietteti, s e célból fontosnak tartja a Komintern által is javasolt taktika alkalmazását, hogy a kommunisták épüljenek be a különféle szakmai szervezetekbe, a munkás- és sportegyesületekbe, hogy ezáltal is elősegítsék a szakszervezeti mozgalom egységének a létrehozását. Az agrárviszonyok és a parasztkérdés újszintén fontos helyre kerültek. Ennek a problémakörnek a megoldásában, vagyis a munkás-paraszt szövetség létrehozásában a jugoszláv forradalom egyik stratégiai fontosságú kérdése rejlett.

Tito ebben a kötetben közölt munkáinak fele eddig még sehol sem jelent meg. Hozzá kell még fűznünk, hogy a munkák másik részének a háború előtti terjesztési lehetősége nem azonosítható az igazi megjelentetéssel. Ha ezt a szempontot is figyelembe vesszük, megállapíthatjuk,

hogy az itt nyilvánosságra hozott munkák száma még nagyobb. A munkák egy része csak kéziratban maradt fenn. Ezek egy részének hitelességét közvetlenül a felszabadulás után, más részüket pedig 1977 és 1978 folyamán igazolta Tito elvtárs.